

4. ÓRA

BEFEJEZETT MÚLT IDŐ (Perfekti)

A befejezett múlt idő összetett igealak, amelynek első tagja a létige ragozott alakja, a második tagja pedig a főige befejezett melléknévi alakja.

Befejezett melléknévi igenév

- képzője: **-nut/-nyt** (többes számban **-neet**)
- nincs fokváltakozás!

Kapcsolódási szabályok:

- **1. igecsoport:** levágjuk az infinitívus *-a/-ä* képzőjét, s a tőhöz hozzacsatoljuk a *-nut/-nyt* képzőt, pl. *asu/a* > *asunut*, *puhu/a* > *puhunut*, *luke/a* > *lukenut*, *ymmärtä/ä* > *ymmärtänyt*
- **2. igecsoport:** levágjuk az infinitívus *-da/-dä* képzőjét, s a tőhöz hozzákapcsoljuk a *-nut/-nyt* képzőt, pl. *juo/da* > *juonut*, *syö/dä* > *syönyt*
- **3. igecsoport:** levágjuk az infinitívus *-na/-nä*, *-ra/-rä*, *-la/-lä*, *-ta/-tä* képzőjét, s a tőhöz hozzákapcsoljuk a *-nut/-nyt* képzőt. Ebben az esetben a *-nut/-nyt* képző *n*-je hasonul a tövégi mássalhangzóhoz, pl. *men/nä* > *men-nyt* > *mennyt*, *tul/la* > *tul-nut* > *tullut*, *pur/ra* > *pur-nut* > *purrut*, *pestä* > *pes-nyt* > *pessyt*.
- **4., 5. és 6. igecsoport:** levágjuk az infinitívus *-a/-ä* képzőjét, s a tőhöz hozzákapcsoljuk a *-nut/-nyt* képzőt. Ebben az esetben a *-nut/-nyt* képző *n*-je magához hasonítja a tövégi *-t* mássalhangzót, pl. *pelat/a* > *pelat-nut* > *pelannut*, *halut/a* > *halut-nut* > *halunnut*, *tarvit/a* > *tarvit-nut* > *tarvinnut*, *vanhet/a* > *vanhet-nut* > *vanhennut*.

Nézzünk egy ragozási példát!

Minä olen sanonut	Me olemme sanoneet
Sinä olet sanonut	Te olette sanoneet
Hän on sanonut	He ovat sanoneet

Az egyszerű és befejezett múlt idő tagadása

- A múlt idők tagadó alakjai – hasonlóan a jelen időhöz – összetett alakok.
- Az egyszerű múlt esetén az első elem a tagadó segédige ragozott alakja, a második elem pedig a főige befejezett melléknévi alakja, pl. *en sanonut*, *et puhunut*.
- A befejezett múlt idő három részből áll: tagadó segédige ragozott alakja + *ole* igető + főige befejezett melléknévi alakja, pl. *en ole sanonut*, *en ole lukenut*

Nézzük meg mindezt egy összefoglaló táblázatban!

	egyszerű múlt tagadása	befejezett múlt tagadása
<i>minä</i>	<i>en sanonut</i>	<i>en ole sanonut</i>
<i>sinä</i>	<i>et sanonut</i>	<i>et ole sanonut</i>
<i>hän</i>	<i>ei sanonut</i>	<i>ei ole sanonut</i>
<i>me</i>	<i>emme sanoneet</i>	<i>emme ole sanoneet</i>
<i>te</i>	<i>ette sanoneet</i>	<i>ette ole sanoneet</i>
<i>he</i>	<i>eivät sanoneet</i>	<i>eivät ole sanoneet</i>

Az egyszerű és befejezett múlt használata

Egyszerű múlt (Imperfekti)	Befejezett múlt (Perfekti)
<p>A cselekvés teljesen befejeződött.</p> <p>pl. <i>Asuin Helsingissä kuusi vuotta.</i> ‘Helsinkiben laktam hat évig’ [de már nem lakom ott].</p>	<p>A cselekvés már a múltban elkezdődött, de még ma is tart vagy hatása mi is érződik.</p> <p>pl. <i>Olen asunut Helsingissä kuusi vuotta.</i> ‘Hat éve lakok Helsinkiben’ [még most is ott élek]. (magyarra sokszor jelen idővel fordítjuk.)</p>
<p>A cselekvés pillanata meg van határozva. (Tudjuk, hogy pontosan mikor történt.)</p> <p>pl. <i>Kävin Suomessa vuonna 2008.</i> ‘2008-ban jártam Finnországban.’</p>	<p>A cselekvés a múltban történt, de nem tudjuk vagy nem tartjuk fontosnak a pontos idejét.</p> <p>pl. <i>Olen käynyt Suomessa kolme kertaa.</i> ‘Háromszor jártam Finnországban.’ [nem fontos, hogy mikor, csak az, hogy háromszor]</p>
<p>Jellemző időhatározók:</p> <p><i>eilen</i> ‘tegnap’, <i>hetki sitten</i> ‘egy pillanattal ezelőtt’, <i>vuonna xxxx...</i> ‘xxxx évben’, <i>viikonloppuna</i> ‘hétvégén’, <i>viime</i> ‘múlt’</p>	<p>Jellemző időhatározók:</p> <p><i>jo</i> ‘már’, <i>joskus</i> ‘néha’, <i>usein</i> ‘gyakran’, <i>aina</i> ‘mindig’, <i>ei vielä</i> ‘még nem’, <i>ei koskaan</i> soha</p>
<p>Születési dátum esetén egyszerű múltat használunk, ha az illető már nem él, pl. <i>Aleksis Kivi syntyi vuonna 1834.</i> ‘Aleksis Kivi 1834-ben született.’</p>	<p>Születési dátum esetén, ha az illető még él, befejezett múlt időt használunk. pl. <i>Olen syntynyt vuonna 1987.</i> ‘1987-ben születtem.’</p>
	<p>A cselekvés még nem történt meg, de a jövőben megtörténhet, pl. <i>En ole koskaan käynyt Alaskassa.</i> ‘Soha nem jártam Alaszkában.’</p>
	<p>A cselekvésnek már csak a nyomai látszanak, pl. <i>Yöllä on satanut.</i> ‘Az éjjel esett.’ [már nem esik, de az úttest nedves]</p>

Feladatok

1. Rakd az igéket befejezett múlt időbe!

Hän (käydä) Nepalissakin.

He (käydä) Suomessa kaksi kertaa.

Minä (asua) Suomessa 2 vuotta.

Me (asua) Helsingissä 2 kuukautta.

Sinä (saada) monta lahjaa!

Te (saada) paljon sähköpostia.

Maria (opiskella) Helsingissä ja Tukholmassa.

Me (opiskella) ranskaa yliopistossa.

Hän (pelata) jääkiekkoa jo 20 vuotta.

He (pelata) ulkomailla.

2. Válaszolj tagadva a kérdésekre!

Oletko jo syönyt lounasta?

Oletteko te jo käyneet kahvilla?

Oletko ja nähnyt uuden James Bond-elokuvan?

Oletko tänään jo puhunut suomea?

Onko Kalle jo tehnyt kotitehtävät?

3. Egyszerű múlt idő vagy befejezett múlt?

Kaija ja Matti (käydä) viikonloppuna Tallinnassa.

Vuonna 1994 minä (asua) Ruotsissa.

Mika (*asua*) Ruotsissa jo hyvin kauan.

Tänä aamuna me (*juoda, tagadó alak*) kahvia.

Kuulitko, että Matias (*muuttaa*) Kanadaan?

Hän (*saada*) viime kesänä hyvän työpaikan Vancourista.

Lapset (*pestä, tagadó alak*) käsiä vielä.

Milloin sinä (*syntyä*)?

Missä kaupungissa Shakespeare (*syntyä*)?

Kuinka kauan sinä (*opiskella*) suomea?

Minä (*pelata*) koskaan jääkiekkoa.

..... (*pelätä*) sinä pimeää, kun olit lapsi?

4. Alkoss mondatokat a következő szavakkal! Figyelj, hogy melyik múlt időt használsz!

sinä – käydä – Suomi ? (Jártál már Finnországban?)

sinä – katsoa – televisio – eilen ? (Néztél tegnap tv-t?)

sinä – matkustaa – viikonloppuna ? (Utaztál hétvégén?)

sinä – kävellä – meren jää ? (Sétáltál már a tenger jegén?)

sinä – opiskella – suomi – viime vuonna ? (Tanultál tavaly finnül?)

sinä – pelata – jääkiekko ? (Jégkorongoztál már?)

5. Elämästäni

Olen syntynyt vuonna 1990 Szegedissä. Isäni on opettaja, hän opettaa historiaa lukiossa. Äitini on sihteeri, hän on työssä toimistossa.

Kävin peruskoulussa ja lukiossa Szegedissä. Kun olin 18 vuonna, minä muutin Debreceniin. Olen asunut jo viisi vuotta täällä. Minä olen opiskellut Debrecenin yliopistossa unkarin kieltä ja suomen kieltä. Minä olen käynyt Suomessa kolme kertaa. Kaksi kertaa olin Jyväskylässä ja kerran matkustin Helsingissä. Olen kiinnostunut Suomesta ja suomen kielestä. Pidän kovasti valokuvan ottamisesta, retkeilemisestä ja lukemisesta.

Ammatit – foglalkozások

opettaja	tanár	sihteeri	titkár
lääkäri	orvos	toimittaja	szerkesztő
sairaanhoittaja	ápoló	valokuvaaja	fotós
myyjä	eladó	urheilija	sportoló
kokki	szakács	siivoja	takarító
tarjoilija	pincér	palomies	tűzoltó

Szorgalmi feladat

A szövegértés alapján írd magadról 10 mondatot!

Szószedet

kerta	-szor/-szer/-ször	kuulla	hallani
kolme kertaa	háromszor	muuttaa + mihin?	költözik v.hova
syntyä	születni	pestä	mos
sataa	esik (eső)	käsi	kéz
kuukausi	hónap	milloin?	mikor?
lahja	ajándék	kuinka kauan?	mióta?
saada	kapni	pelätä	fél v.mitől
paljon	sok	matkustaa	utazik
sähköposti	email	jää	jég
jääkiekko	jégkorong	viime vuonna	tavaly
ulkomaa	külföld	lukio	gimnázium
lounas	ebéd	peruskoulu	általánosiskola
kahvilla	kávézni	toimisto	iroda
nähdä	néz	täällä	itt
tänään	ma	kiinnostua + -sta/-stä	érdeklődik v.mi iránt
kotitehtävä	házi feladat	pitää* + -sta/-stä	tetszik vmi
hyvin	nagyon	ottaa valokuvaa	fotózik
kauan	régóta	valokuva	fénykép
tänä aamuna	ma reggel	retkeillä	kirándulni
		ammatti	foglalkozás